ĠUŻEPPI, IR-RAĠEL ĠUST TA' MARIJA TA' NAZARET

Rev. Dr Martin Micallef ofm cap

San Mattew jiftaħ l-Evanġelju tiegħu bil-ġeneoloġija ta' Ġesù, jiġifieri, bil-lista tal-antenati tiegħu (ara Mt 1,1-17). Immedjatament wara, dan l-istess Evanġelista jagħtina l-ewwel rakkont; dak tat-tnissil u tat-twelid ta' Ġesù (ara Mt 1,18-25). F'dan ir-rakkont tingħata importanza lil Ġużeppi, ir-raġel ta' Marija. B'hekk, Ġużeppi jsir wieħed mill-ewwel

personaġġi li l-Evanġelista San Mattew għażel li jinkludi fin-narrattiva tiegħu. Mhux biss, imma dan l-istess Evanġelista jintroduċi lir-raġel ta' Marija b'dan il-mod sabiħ: "Żewġha Ġużeppi, li kien raġel *ġust* ..." (v.19).

Fit-test Grieg li bih inkiteb dan l-Evanġelju, il-kelma li bil-Malti ġiet tradotta bħala "ġust" hija *dikaios*. Jeżistu bosta opinjonijiet fost il-Biblisti dwar it-tifsira ta' dan l-aġġettiv f'dan il-kuntest li fih jissemma' Ġużeppi. Nistgħu ngħidu li mill-inqas hemm tliet possibilitajiet ta' x'jista jfisser l-aġġettiv "ġust" f'Mt 1,19.

L-ewwel, hemm dawk li jżommu li l-kelma 'ġust', hawnhekk, tfisser "xi ħadd ubbidjenti għall-ordnijiet/il-liġijiet tal-Mulej, persuna integra u ta' karattru."[1] It-tieni, hemm dawk li huma tal-fehma li l-kelma 'ġust' hawnhekk, tirreferi għal xi ħadd li għandu "qalbu tajba" u li "jħenn" (ara Mt 25,37-40; 10,41).[2] It-tielet, hemm dawk, imbagħad, li bil-kelma 'ġust', f'dan il-kuntest, jifhmu xi ħadd "tajjeb" (ara Salm 145,17).[3]

Ma nkunux żbaljati jekk ngħidu li dan huwa wieħed mill-aktar termini importanti fl-Evanġelju skont San Mattew. Biżżejjed jekk inħarsu lejn il-lista tal-Beatitudnijiet, fejn naqraw: "Henjin dawk li huma bil-ġuħ u l-għatx tal-*ġustizzja* [bil-Grieg: *dikaiosunen*], għax huma jkunu mxebbgħin" (Mt 5,6). Hekk ukoll, jekk inkomplu naqraw fid-Diskors tal-Muntanja f'Mt 5,45 insibu hekk: "għax hu jtalla' x-xemx tiegħu sew fuq il-ħżiena u sew fuq it-tajbin, u jniżżel ix-xita sew fuq min *hu ġust* [bil-Grieg: *dikaious*] u sew fuq min m'huwiex."[4]

Ġużeppi mhuwiex waħdu "ġust" fost il-personaġġi li jissemmew fir-rakkonti tat-twelid ta' Ġesù. San Luqa wkoll juża dan l-aġġettiv għal Żakkarija u Eliżabetta meta jgħidilna: "It-tnejn kienu nies *ġusti* [bil-Grieg: *dikaioi*] quddiem Alla" (Lq 1,6). Hekk ukoll naqraw fuq Xmun li kien "raġel *ġust* [bil-Grieg: *dikaios*] u tajjeb li kien jistenna l-faraġ ta' Iżrael" (Lq 2,25).

Bl-użu tal-kelma "ġust", applikata għal Ġużeppi, jidher li l-Evanġelista San Mattew ried fil-fatt jgħaqqad lir-raġel ta' Marija ma' serje ta' personaġġi "ġusti" li jissemmew fit-Testment il-Qadim. Dawn il-personaġġi jmorru lura għal Abel imsejjaħ "il-ġust" [bil-Grieg: *dikaiou*] f'Mt 23,35. Hekk ukoll bosta "nies ġusti" [bil-Grieg: *dikaioi*] oħra msemmija f'Mt 13,17, sakemm naslu għal Kristu Ġesù stess li f'Mt 27,19 wiret ukoll dan it-titlu ta' "ġust". Hekk issejjaħ lil Ġesù l-mara ta' Pilatu, meta fil-proċess kontra Ġesù, tgħid lil żewġha: "qis li ma jkollokx x'taqsam ma' dan ir-raġel *ġust* [bil-Grieg: *dikaio*] ..." (27,19).

F'liema sens, mela, nistgħu nqisu lil Ġużeppi bħala raġel "ġust"? Sabiex nippruvaw inwieġbu għal din il-mistoqsija l-ewwel irridu nħarsu lejn il-mod kif jibda dan ir-rakkont li fih jissemma Ġużeppi għall-ewwel darba fl-Evanġelju skont San Mattew. Dan l-Evanġelista

jikteb hekk: "It-tnissil ta' Ġesù Kristu sar hekk, ommu Marija, wara li tgħarrset ma' Ġużeppi, qabel ma marru joqogħdu flimkien, saret omm bil-ħidma tal-Ispirtu s-Santu" (Mt 1,18).

Marija, mela, hija ppreżentata bħala xebba, imma xebba mgħarrsa ma' Ġużeppi li kellu jkun ir-raġel tagħha. F'dak iż-żmien, l-għerusija kienet titqies bħala l-punt fejn ir-raġel u l-mara huma daqslikieku diġà ta' xulxin. Tant hu hekk, li fit-tradizzjoni legali Lhudija ta' żmien Ġesù, l-għerusija kienet tant torbot, li biex din tinħall kien hemm bżonn iċ-ċertifikat tad-divorzju. Hekk ukoll il-mewt tar-raġel f'dan l-istadju kienet tqis lill-mara bħala armla, u l-mewt tal-mara f'dan l-istess stadju kienet tqis lir-raġel, armel.[5]

Fid-dawl ta' dan, mhijiex sorpriża 'l għala l-Evanġelista San Mattew isejjaħ lil Ġużeppi bħala "ir-raġel" [bil-Grieg: *aner*] ta' Marija, u lil Marija bħala "il-mara" [bil-Grieg: *yune*] ta' Ġużeppi (ara Mt 1,16.20-21). B'dan f'moħħna, nistgħu nifhmu kif Ġużeppi jidher bħala raġel "ġust" fil-mod kif huwa kien qed iħejji biex iwettaq dak li deherlu li kien l-aħjar li jagħmel meta nduna li Marija ħarġet tqila.

Bħala bniedem "ġust", Ġużeppi kien jaf li ma setgħax jaċċetta li jmur joqgħod ma' Marija meta din kien se jkollha tarbija li ma kinetx tiegħu. Din, fil-fatt, hija l-pożizzjoni ta' xi wħud mill-Missirijiet tal-Knisja meta jiġu biex jinterpretaw dak li Ġużeppi, ir-raġel 'ġust' kien qed jippjana li jagħmel b'Marija.[6]

Skont il-liġi, Marija kellha tiġi esposta quddiem kulħadd bħala mara adultera. Hija kellha tbati l-kastig, li f'dan il-każ, kien il-mewt permezz tat-tħaġġir (ara Dewt 22,20-21.23-24). Minkejja dan, iżda, jidher li l-Qrati Lhud f'dan il-perijodu ma kellhomx is-setgħa li jagħtu din il-piena kapitali.[7]

Ġużeppi ma ridtx ixandar lil Marija quddiem kulħadd, madanakollu l-anqas ma jidher li ried jiżżewweġ lil Marija, li f'għajnejh issa kienet ħatja ta' dnub serju. Huwa għalhekk għażel it-triq tad-divorzju.[8] Din tidher li hi t-tifsira tad-deċiżjoni li kien ħa Ġużeppi meta huwa "għamel il-ħsieb li jibgħatha bil-moħbi tan-nies" (Mt 1,19).

Huwa proprju hawnhekk fejn l-Evanġelista San Mattew jenfasizza l-fatt li Ġużeppi kien raġel "ġust" għaliex ried jiddivorzja lil Marija *privatament,* jiġifieri, mingħajr ma jitfa' l-ebda għajb fuqha fil-pubbliku. Dan l-att legali tad-divorzju, f'dan il-każ, kellu jsir quddiem żewġ xhieda, skont kif kienet titlob il-Liġi.[9]

Il-ħarsien tal-Liġi, mela, kien il-fattur ewlieni 'l għala l-Evanġelista San Mattew hawnhekk isejjaħ lil Ġużeppi bħala bniedem "ġust." Din l-interpretazzjoni tal-kelma

"ġust" f'dan il-kuntest hija msaħħa wkoll permezz ta' dak li naqraw fl-Evanġelju Apokrafu tat-Tieni Seklu, il-*Protovanġelju ta' Ġakbu*, fejn fin-n.14:1 naqraw: "Jekk naħbi d-dnub tagħha, jien inkun qed neħodha kontra l-Liġi tal-Mulej."[10]

Hemm iżda tradizzjoni oħra antika fil-Knisja li tmur lura għal Oriġene. Skont din it-tradizzjoni, Ġużeppi kien jaf li Marija kienet ħarġet tqila bil-ħidma tal-Ispirtu s-Santu qabel ma dan tħabbar lilu mill-anġlu. F'dan il-każ, Ġużeppi għażel li ma jieħux lil Marija b'martu għaliex beża' jersaq lejha minħabba li din kienet ġiet ikkonsagrata minn Alla.[11]

Din il-pożizzjoni tieħu ċertu qawwa permezz tal-vers 20 fejn l-anġlu jispjega lil Ġużeppi: "Xejn la tibża' tieħu għandek lil martek Marija, għax dak li tnissel fiha ġej mill-Ispirtu s-Santu." Ħafna iżda huma dawk il-Biblisti li ma jaqblux ma' din il-pożizzjoni.[12]

Meta nqisu dan kollu, nistgħu nibdew nifhmu kif Ġużeppi huwa msejjaħ "ġust" minħabba li hu ma ridtx jumilja lil Marija u jwassalha għal proċess legali b'kundanna ta' adulterju - u dan minħabba t-tjieba u l-ħniena li wera magħha. B'dan il-mod ukoll, Ġużeppi huwa muri lilna fil-linja ta' dak li diġà naqraw fis-Salm 112,4 li jgħaqqad flimkien "il-ġustizzja" mat-tjieba u l-ħniena. Hekk ukoll f'Salm 37,21 fejn naqraw li "il-ġust iħenn"; filwaqt li l-Ktieb tal-Għerf jiddikjara: "il-ġust għandu jkun tajjeb" (12,19).

Mela meta l-Evanġelista San Mattew isejjaħ lil Ġużeppi bniedem "ġust" jidher li huwa ried juri lir-raġel ta' Marija bħala

bniedem tajjeb, mimli ħniena u li jogħġob lil Alla fil-ħarsien tal-Liġi tiegħu. Fi kliem l-istess Evanġelista, persuni bħal dawn, jiġifieri, "il-ġusti jsiru jiddu bħax-xemx fis-Saltna ta' Missierhom" (Mt 13,43. Ara wkoll Mt 25,37.46).

Referenzi

1 Ara M. Mullins, *The Gospel of Matthew,* Dublin 2007, 86. Ara wkoll, R. T. France, *The Gospel of Matthew* (= NICNT), Grand Rapids/MI 2007, 51.

2 Ara C. Spicq 'Joseph, son mari, étant juste ...' (Mt., I, 19), in *Revue Biblique* 71 (1964) 206-214.

3 Ara B. M. Newman – P. C. Stine, *A Handbook on the Gospel of Matthew* (= UBS Handbook Series), New York 1988, 22.

4 San Mattew juża l-kelma *dikaois* "ġust" sbatax-il darba fl-Evanġelju tiegħu, u dan dejjem f'sens pożittiv. Fuq dan ara B. Przybylski, *Righteousness in Matthew and his World of Thought* (= SNTSMS 41), Cambridge 1980, 101-104.

5 Fuq dan il-punt ara, R. H. Gundry, *Matthew, A Commentary on His Handbook for a Mixed Church under Persecution,* Grand Rapids/MI ^{2}1994, 21.

6 Fost il-Missirijiet tal-Knisja li jżommu din il-posizzjoni, insibu lil San Ġustinu, *Dial.* 78.3; Santu Wistin, *Ep. Ad Macedonium* (n. 153) 4.9 = *PL* 33.657; San Ġwann Grisostomu 4.4 = *PG* 57.44.

7 Fuq dan il-punt ara d-diskussjoni ta' C.S. Keener, *A Commentary on the Gospel of Matthew,* Grand Rapids/MI 1999, 93.

8 M. Bockmuehl, *Matthew 5.32; 19.9 in the Light of Pre-Rabbinic Halakah,* in *New Testament Studies* 35 (1989) 291-295, juri b'mod konvinċenti li f'każ ta' adulterju, id-divorzju ma kienx xi ħaġa li wieħed seta' jiddeċiedi fuqu. Minflok, f'dan il-każ, id-divorzju kien xi ħaġa mitluba u infurzata mil-liġi. Ara wkoll id-diskussjoni ta' J. Schaberg, *The Illegitimacy of Jesus. A Feminist Theological Interpretation of the Infancy Narrarives,* Sheffield 1995, 42-53.

9 Ara D. A. Hagner, *Matthew 1-13* (= WBC 33a), Dallas 1993, 18.

10 Ara *The Apocryphal New Testament. A Collection of Apocryphal Christian Literature in an English Translation based on M. R. James,* edited by J. K. Elliott, Oxford 1993, 62.

11 Din it-tradizzjoni tmur lura għal Oriġene frg. 18 = GCS Origenes 12.23. Ara wkoll Ewsebju ta' Ċesarija, *Quaest. Ad Steph.* 1.3 = *PG* 22.884; San Basilju *Sanct. Christi gener.* 4 = *PG* 31.146D. Illum ukoll xi Biblisti għadhom iżommu din il-posizzjoni. Ara, X. Léon-Dufour, *L'annource à Josef,* in *Études d'Évangile,* Paris 1965, 79-81. Għal aktar dettalji fuq l-istorja tal-interpretazzjoni ta' dan it-test, ara, F. Sottocornola, *Tradition and the Doubt of St. Joseph Concerning Mary's Virginity,* in *Marianum* 19 (1957) 127-141; ara wkoll, A. M. Sicari, *'Joseph iustus' (Matteo 1,19): La storia dell'interpretazione e le nuove prospettive,* in *Cahiers de Joséphologie* 19 (1971) 62-83.

12 Ara W. D. Davies – D. C. Allison, *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel According to Saint Matthew,* vol. 1 (= ICC), Edinburgh 1988, 203. Ara wkoll R. E. Brown, *The Birth of the Messiah. A Commentary on the Infancy Narratives in Matthew and Luke,* New York 1979, 126-127.